

УДК 636.32/38 (477.43)

СТАН ТА ШЛЯХИ ВІДРОДЖЕННЯ ВІВЧАРСТВА ХМЕЛЬНИЧЧИНИ

*Тимофійшин І.І. – к.с.-г.н., професор,
Дереш О.М. – к.с.-г.н., в.о. доцента, Подільський ДАТУ*

Постановка проблеми. Вівчарство – єдина галузь тваринництва, яка дає народному господарству незамінну різноманітну продукцію з цілющими властивостями, а саме: баранину, дієтичну ягнятину, молоко, делікатесні сири та бринзу, а також сировину для легкої промисловості – вовну, овчини, смушки та шкіру, вироби з яких не мають аналогів щодо гігієнічних властивостей для збереження здоров'я і тривалості життя людини.

Стан вивчення проблеми. Сьогоднішня ситуація у галузі відзначається вже не просто зменшенням поголів'я, а й невідновними втратами відтворювальної його частини – маточного стада. Катастрофічний стан вівчарства обумовлений багатьма причинами, а саме: диспаритетом цін на промислову і сільськогосподарську продукцію; відсутністю цивілізованого ринку збуту продукції та державної підтримки галузі; відсутністю сприятливих економічних умов для розвитку галузей, пов'язаних із продукцією вівчарства тощо. Вівчарство з крупнотоварного перетворилося у дрібнотоварне. Сьогодні понад 90% господарств усіх форм власності утримують до 500 голів овець.

Непроста ситуація склалася в галузі вівчарства Хмельниччини. Розвиток вівчарства в Хмельницькій області за 1990-2011 роки характеризується такими показниками: поголів'я овець у сільськогосподарських підприємствах усіх форм власності зменшилось з 234,9 до 4,1 тис. голів (у 57,3 разів); виробництво вовни скоротилося з 656 до 8 тонн (у 82 рази).

Завдання та методика досліджень. Лише одне господарство, яке на належному рівні займається вівчарством – це племрепродуктор СВК «Лабунський» Полонського району Хмельницької області. Тут розводять північнокавказьку м'ясо-вовнову породу овець, поліпшену асканійськими кросbredами.

Для задоволення потреб області (населення приблизно 1,334 млн. чоловік) у продукції вівчарства, зважаючи на мінімальні нормативи виробництва продукції на одну людину в рік, необхідно виробити 960,5 тонн митої вовни, 1921 тону немитої вовни, 2668 тис. тонн баранини в забійній масі, 133,4 тис. овчин, що може забезпечити загальне поголів'я овець у кількості 440,2 тис. голів, у тому числі вівцематок – 286 тис. голів, при цьому середній настриг вовни від однієї вівці на даному етапі відродження галузі повинен становити не менше 4,0 кг, а вихід ягнят на 100 маток – 110 голів.

Результати досліджень. Для досягнення намічених завдань необхідно вжити такі заходи.

Передусім – це використання наявного поголів'я з унікальними генетичними ресурсами племінних овець різних порід, типів і напрямів продуктивності.

На Хмельниччині є унікальне агроформування – це СВК «Лабунський» Полонського району, де розводять північнокавказьку м'ясо-вовнову поліпшену асканійськими кросbredами (біля 1000 голів).

Це помісні вівці (в основному F₂), які у 12-місячному віці характеризуються такими показниками: жива маса помісних ярок (F₂) в середньому складає 49,4 кг, маса туші 23,2 кг при забійному виході 49,1%, настриг вовни 4,4-4,6 кг при виході митого волокна 61,4-61,5% (Дереш О.М., 2008 р.).

Проведеними раніше дослідженнями (Тимофійшин І.І., 1985, 1988, 1990) встановлено, що при схрещуванні північнокавказької м'ясо-вовнової породи із породою прекос настриг вовни у помісних ярок складає 3,91 кг, вихід митої вовни – 54,8%. У 10-місячному віці маса туші становить 18,3 кг при забійному виході 49,4%, а у 7-7,5-місячному віці одержуємо 2,1 кг пояркової вовни.

При схрещуванні прекосових маток із баранами-плідниками асканійський кросбред настриг вовни у помісних ярок становить 3,76 кг, вихід митої вовни – 53%. У 10-місячному віці маса туші – 17,8 кг при забійному виході 49,5%, а у 7-7,5-місячному віці настриг пояркової вовни складає 2,1 кг.

Отже, теоретично помісних баранів-плідників північнокавказької м'ясо-вовнової породи поліпшеної асканійським кросбредом, яких вирощують у СВК «Лабунський», на наш погляд, з успіхом можна використовувати на матках породи прекос, які ще є у деяких господарствах області.

Наразі, на жаль, повною мірою не використовуються можливості племрепродуктора СВК «Лабунський», позаяк останніми роками племінний молодняк із цього господарства у товарні господарства майже не реалізується, що ставить галузь у скрутне фінансове становище (лише по 100 голів було реалізовано у приватно-фермерські господарства Чернівецької, Івано-Франківської, Тернопільської областей).

Відомо, що втрата загального поголів'я овець у країні на 20-30% потребує часу на його відновлення до 10 років, а при втратах більше 30% поголів'я – 40-50 років. Такий шлях відновлення вівчарства має право на існування, але він довготривалий. Тому наступний крок – це залучення інвесторів-орендарів.

За відродження галузі із занепаду взялися відомі молоді підприємці – чернівчани литовського походження Лайманіс Гурскіс і хмельничанин Олександр Удовкін, перед цим добре вивчивши досвід розвитку вівчарства в кількох розвинених європейських країнах. Відтак, на базі земельних паїв громадян Чабанівської територіальної громади Кам'янець-Подільського району Хмельницької області інвестори створили фермерське господарство «Меринос Україна» та виробничо-комерційну фірму «Пілігрим». Спочатку було завезено у відремонтовані кошари колишнього колгоспного вівцекомплексу 350 овець м'ясного напрямку породи німецький меріноланд із Чернівецької області, а невдовзі ще 376 вівцематок із Німеччини. Нещодавно до них додалося ще 250 голів овець молочного напрямку породи лакон, які фірма «Пілігрим» завезла із Франції. Зазначимо, що вартість племінних баранів – від 30 до 50 тисяч гривень.

Найближчим часом, після введення в експлуатацію молокопереробного цеху, у Чабанівці розпочнеться виробництво бринзи та йогуртів.

Третій крок – це організація зеленого туризму з використанням овітерапії (вівцелікування). Зважаючи на лікувальні властивості вовни і виробів із неї, поживність баранини, особливо молододі, бринзи, масла та іншої продукції вівчарства, окремі приватні підприємці Прикарпаття мають певний досвід в організації зеленого туризму з використанням овітерапії. Прикладом є приватні підприємства «Космацька писанка» с. Космач Косівського району (підприєм-

мець Бойчук Р.М.), «Ковчег» Коломийського району Івано-Франківської області. У Хмельницькій області є чимало підприємств, які займаються сільським зеленим туризмом (садиба «Загублений рай», «Світлана», агрооселя «Лідія» та інші). Наразі питання використання овітерапії знаходяться у стадії дослідження. Проте неперевершені подільські краєвиди, сприятливий клімат, інші позитивні чинники створюють на Хмельниччині гарні перспективи для організації зеленого туризму з використанням овітерапії.

Безумовно, що сьогодні потрібна потужна державна підтримка галузі вівчарства. Адже вжиті за останні роки урядом України заходи із збереження поголів'я овець, зокрема шляхом спеціальної державної дотації галузі (2004-2009 рр.), сприяли тому, що спад поголів'я призупинився. Так, станом на 01.01.2010р. овець збільшилось до 1,2 млн. голів проти 872,2 тис. голів на 01.01. 2005р. (на 328 тис. голів). Це завдяки лише державній підтримці. Призупинення стимулювання галузі у 2010 році не забарилося з негативом. Станом на 01.01.2011р. поголів'я зменшилось проти 01.01.2010р. на 50 тис. голів або на 4% і становить 1,15 млн. голів.

Висновки та пропозиції. Таким чином, Хмельниччина має досить потужні можливості для відновлення оптимальної кількості овець, адже історично, традиційно на теренах Поділля займалися такою вагомою галуззю народного господарства України, як вівчарство.

Перспектива подальших досліджень. Проведення подальших досліджень буде присвячено вивченню практичних кроків у реалізації вказаної програми.

УДК 636.32/38.083

ВПЛИВ ВІДГОДІВЛІ ТА НАГУЛУ НА ЯКІСНІ ПОКАЗНИКИ ЖИРОВОЇ ТКАНИНИ МОЛОДНЯКУ ОВЕЦЬ

Яковчук В.С. - к.с.-г.н., завідувач лабораторії технології виробництва та переробки продукції вівчарства, Інститут тваринництва степових районів ім. М.Ф. Іванова "Асканія-Нова" – Національний науковий селекційно-генетичний центр з вівчарства

Постановка проблеми. Євроінтеграційний шлях розвитку України обумовлює більш складні вимоги і завдання у справі забезпечення населення високоякісними продуктами харчування, зокрема ягнятиною та молодю бараниною.

Відомо, що якість м'яса залежить від його хімічного складу, де поряд із білком важливе значення у структурі біокомплексу займають ліпіди. Згідно з фізіологічними рекомендаціями ВОЗ потреба людини у жирі коливається в межах 70-120 грамів, що складає близько 30 % всієї добової калорійності їжі. До того ж, не менше 60-70 % жирів повинно бути тваринного походження і 30-